

T.C.
DIŐIŐLERİ BAKANLIĐI
Siyaset Planlama Genel M¼d¼rl¼Đ¼

7/2508.

-3-

38

2000

6004/16000

SAYI : SPGM/2300-534-584
KONU: 7/2508 sayılı yazılı soru ¼nergesi

T¼RKİYE B¼Y¼K MİLLET MECLİSİ BAŐKANLIĐINA

İLGİ : 06.10.2000 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-6895 sayılı yazıları.

İstanbul Milletvekili Sayın B¼lent Akarcalı'nın ilgide kayıtlı yazılarına konu soru ¼nergelerinin yanıtları iliŐekte sunulmuŐtur.

Saygılarımla sunarım.

İCJM

İsmail CEM
Bakan

EKLER:
EK-1 Soru ¼nergesi Yanıtı (2 n¼sha)

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN BÜLENT AKARCALI'NIN
YAZILI SORU ÖNERGESİ**

SORU 1: Kosova'daki 300 yıllık Hasan Bey ya da Dört Hülle adıyla bilinen Osmanlı Camii'nin buldozerle yıkıldığı doğru mudur?

CEVAP: Priştine'de Kosova İslam Birliği'nin (Mesihat) kontrolünde bulunan ve halk arasında önündeki dört gözlü çeşme nedeniyle "Dört Lüle Camii" olarak tanınan Hasan Bey Caminin yerine Suudi Arabistan tarafından sağlanan maddi katkıyla yeni bir cami yapılmak üzere tamamen yıkıldığı doğrudur.

Keyfiyet hakkında Kosova İslam Birliği Mesihat Başkanı'ndan alınan bilgilerden, caminin çok eskimiş ve çökmek üzere olduğu ve onarımının yüksek maliyeti nedeniyle yıkılarak yerine bir yenisinin yapılmasının yaklaşık iki yıldır düşünüldüğü, bunun için daha önce Sırp idaresi döneminde de bir proje hazırlanarak gerekli izin alınmış, ancak, maddi kaynak bulunamaması nedeniyle uygulamaya geçilememiş olduğu, bu kere Suudi Arabistan ve Kuveyt'ten bazı yardım kuruluşlarının destek sağlamaları üzerine projenin uygulamaya konulduğu öğrenilmiştir.

Camiinin mimari yapısı hakkında teknik bilgi sahibi olan soydaşlarımız ise, Hasan Bey Camiinin yaklaşık üç yüz yıllık bir bina olmasına karşın, Priştine'de bulunan diğer taş işlemeli Osmanlı dönemi camileri gibi olmayıp yığma duvarlı bir bina olduğunu belirtmektedirler.

SORU 2: Osmanlı eserlerinin yıkılmasının arkasında Suudi Arabistan'ın olduğu doğru mudur?

CEVAP: Kosova'da bulunan köy camileri de dahil camilerin yaklaşık yüzde 60'ı, yapıldığı dönem ve dönemde hakim olan işçilik nedeniyle Osmanlı camii niteliğini taşımaktadır. Bu camilerin pek çoğu, 1998-1999 yıllarında hasar görmüş veya yıkılmıştır. Suudi Arabistan, Kosova'da cami onarımı için büyük bir kaynak ayırmış olup, bu camilerin onarımını üstlenmekte, bu çerçevede onarım projeleri ya da yeniden inşa kararları üzerinde etkisi olabilmektedir. Bunun bilinen tek istisnası, İpek'de bulunan ve savaş sırasında tamamen yanan Osmanlı camiinin İtalya tarafından onarılmakta olmasıdır.

SORU 3: Şimdiye kadar kaç eser yıkılmıştır?

CEVAP: Kosova'da çatışmalar kırsal kesimde yoğunlaştığı, Osmanlı döneminden miras kalan eserler ve camiler de daha ziyade şehir merkezlerinde bulunduğu için Hasan Bey Camiinin yıkımının münferit bir durum olduğu tesbit edilmiştir. Belgrad Büyükelçiliğimizce mahallinde yapılan araştırmalardan, Hasan Bey Camiinin dışında Ramazan Çavuş Camiinin Suudi tarzı restorasyona tabi tutulduğu, camilerin avlularına dükkan inşa edilmesi gibi ticari yönü ağır basan bazı mülahazaların söz konusu iki restorasyonda etkili olduğu ve Mesihat'ın konunun daha çok bu yönünü teşvik ettiği anlaşılmaktadır.

Bu hususta bilgisine başvuru "Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri" kitabının yazarı olan ve eserlerin kataloglama çalışmalarını sürdüren araştırmacı gazeteci-yazar Raif Virmica, yıkım konusunu kendisinin de takip ettiğini, çatışmaların en yoğun hissedildiği Djakovica bölgesinde çok sayıda caminin tahrip olduğunu ve Suudi Arabistan finansmanı ile yerlerine yenilerinin inşa edilmekte olduğunu, bunların arasında yine tahrip olmuş Osmanlı'dan kalma birkaç eserin de bulunabileceğini, ancak uygulamayı "sistemik bir kültürel soykırım" olarak tanımlamaya imkan verecek somut verilere rastlanmadığını ifade etmiştir.

Osmanlı döneminden kalma eserlerin yoğun olduğu Prizren'de ise herhangi bir yıkıma rastlanmamıştır, ancak Kosova'da "kritik" durumda olduğu tespit edilen birçok eserin restorasyonu için mali olanak sağlanması gerekmektedir.

SORU 4: Suudi Arabistan'a gösterdiğiniz herhangi bir tepki var mıdır?

CEVAP: Yukarıda arzolunan izahat çerçevesinde, Kosova'daki Osmanlı kültürel mirasını teşkil eden öğelerden biri olan camilerin yıkımı konusunda Suudi Arabistan'ın kasıtlı bir davranışı tesbit edilememiştir. Edinilen bilgiler, mali imkansızlıkların Kosovalı yetkilileri Suudi Arabistan'dan yardım istemeye sevk etmiş olabileceğini, ancak söz konusu yardımın verilmesi sırasında cami restorasyonlarının asıllarına uygun yapılmadığını düşündürmektedir. Dolayısıyla, Suudi Arabistan Hükümeti nezdinde bu aşamada bir girişimde bulunulması öngörülmemektedir.

SORU 5: Bakanlıklarınca bu konuda neler yapılması düşünülmektedir?

CEVAP: Yurtdışında bulunan tüm Osmanlı-Türk eserlerinin onarım, bakım ve restorasyonu konusunda Mart 1999 da Cumhurbaşkanlığının direktifleri doğrultusunda DPT tarafından başlatılan proje çalışmaları çerçevesinde, ilgili kuruluşların geniş şekilde katılımıyla, Nisan 1999'da ve Mayıs 2000'de iki toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantıların birincisinde alınan karar uyarınca Bakanlığımız aracılığıyla yurtdışında restorasyon gerektiren kültürel varlığımızın bir envanteri hazırlanarak durumun kritikliği ve/veya önem sırasına göre öncelikle restorasyonu gereken eserlerin bir listesi oluşturulmuştur. İkinci toplantıda ise bu çalışmaların sürdürülmesi için gerekli ödeneklerin teminine çalışılmış ancak ilgilenecek tüm kurum ve kuruluşlarımızın bu konuda ciddi güçlükleri olduğu ortaya çıkmıştır.

Türkiye'nin Balkanlar ve Ortadoğu bölgeleriyle siyasi, tarihi ve kültürel ilişkileri muvacehesinde konu yakından izlenmeye devam olunmaktadır.